

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Szász Károly
Cím: Fáy Szeréna

Forrás: Budapesti Hírlap

Bp.
(Hely)

1920 XI
(Idő) 24

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Fáy Szeréna

Idő

"1920"

Személy

Helyszám

Közp. nyomt. XX. é. 22. sz.

Fáy Szeréna.

Irta Szász Károly.

Egy régi színházlátogató, a ki még hallotta Jókainé „szép szavának ezüst hangját” csengeni (én már csak legutolsó felléptekor, 1883-ban látam az előregedett nagy tragikát, félszázados jubileumán, Volumnia szerepében) — negyvenkét évvel ezelőtt, 1878. nyarán, az akkor még rettenetes magyarsággal „szini tanodá”-nak nevezett iskola vizsgálatán, Schiller *Stuart Mária*-jának előadásán egyszerre csak meglepetve kezdett figyelni a színpadon megcsendülő, ritka erejű és fényű, mély zengésű hangra, melyen a szerencsétlen skót királyné dajkája szólalt meg. Egészen fiatal, karcu növésű, kifejező arcu, feltűnően barna leányka, első osztályos szerény növendék volt annak a remek hangnak szerencsés tulajdonosa, kiből a régi emlékek merengő színházbarát az új művészi nemzedék Jókainéját látta készülődni.

Egy évre rá — mikor az azelőtti esztendőben elhunyt Szigligeti születése napjának előestéjén, március 7-én, a Nemzeti Színház *A világ urát* ültette fel, ünnepi előadásban, az a széphanjú színésznő-csemete is szerepet kapott, s mint Porphyrius költő fia, a gyakorlott művészek társaságában is oly jól megállta helyét, hogy egyik bírálója már a művészi pályájához kötött remények igazolását érezte ki a tragikai szakma művelésére hivatott leányka érzéssel teljes szavalatából.

A Nemzeti Színház vezetősége egy nézetten volt az elismerő kritikával — mely minden vizsgálat alkalmával kiemelte e rokonszenves növendék művészi adományainak ritka összhangját — s 1880-ban, most negyven éve még növendék-fejfel szerződtette tagjai sorába Fáy Szerénát — mert ő

volt az a sokat ígérő tehetség, az iskola elismert legkitünőbb tanulója.

Ugyanabban az évben hozta föl a színház Aradról — a vendégszeropelni lenni járt Pricelle Kornélia ajánlatára — fiatal szellemes színésznek Mihályfi Károlyt — kinek negyvenéves jubileumát ez év tavaszán ünnepeltük meg — s ez a két fiatal lélek az 1880. év Mikulás-ától szép ajándékot kapott a művészet rögös útjának induló cipőjükből, mikor a Hugó Károly *Báró és bankár*-jában lépve föl (Mihályfi mint *Arthur*, Fáy Szeréna mint *Adél*) — a közönség zúgó tapsai összhangba csendültek a kritikával, mely szinte boldogan és büszkén mutatott rá a fiatal művészek biztos emelkedésének két erős szárnyára: tehetségükre és becsvágyukra.

Most a Nemzeti Színház és a közönség jubilálja Fáy Szerénát, s ez ünnepben emelt fővel vesz részt a kritika, melynek négy évtizeddel ezelőtti jóslatát a nagygyá lett művésznő fényes pályája mindenben valóra váltotta.

Pedig Fáy Szerén szinte rendkívül helyzetben volt pályafutása egész ideje alatt. A Jókainé örökét, a tragikai hősnő szerepkörét, több mint egy évtizedes árvaság után még a 70-es években *Jászai Mari* foglalta le, s uralkodik benne, bámulatos művészi és testi erővel, mind e mai napig. Így Fáy Szeréna sokáig csak a második helyen állhatott, de tehetségének és kötelességtudásának legjobb bizonyága, hogy mégis elsőrangú művésznő lett.

Hogy pályája kezdetén — ha nem is a tragikai szakban — nagyobb szerepekhez juthatott, azt annak köszönhette, hogy a szép Felekiné — a drámai hősnők közkedveltségű ábrázolója — akkortáiban már kénytelen volt áttérni az anya-szerepekre, s így aztán Csiky *Jóslat*-ában a Pythiát, Szigligeti érdekes népdramájában, a *Lelenc*-ben Julcsát — már tagsága első évében Fáy Szeréna adta, teljes elismerést aratva — má, fiatal diákok különösen el-

büvölve hallgattuk. Nagy sikere volt mindjárt kezdetben a Calderon *Álthatatos fejedelmé*-ben is Fénix-nek, a busongó szép királyleánynak egészen az ő egyéniségéhez illő szerepében, s igen érdekes jelenség volt a felújított *Szentivánéji álom*-ban mint Oberon, a tündérkirály, kit régebben Egressy Gábor játszott. De kapott mint egészen fiatal színész, tiszta tragikai földatott is és kitűnően oldotta meg: erővel és érzéssel teljes *Irène* volt, a Kisfaludy Károly jeles szomorujátékában.

A tragikai szavló szerepek jórészt Jászai Mari vállain nyugodván — Fáy Szerénát más téren is kellett foglalkoztatni, s így történt, hogy vonzó egyéniségében csakhamar kitűnő személyesítőre találtak a 80-as években annyira divatos lett francia középajú drámáknak a ragvógó hősnők mellett háttérbe szoruló, de lelki nemességükkel kiemelkedő nőalakjai, a némán szenvedő hitvesek, a rokonszenves tisztességes asszonyok — mint például Daudet *Fromont és Risler*-jében a méltatlanul elhanyagolt Klára — és hozzá hasonlók.

Később kitűnt az is, hogy Fáy Szeréna művészi tehetségének törhetetlen vasércéből a humor aranyzóalai sem hiányoznak. — a mi szintén rokonszenves az ő és Jókainé művészete között. Emlékezzünk csak Hauptmann *Bundá*-jára — milyen élettől duzzadó művészi alakítást nyújtott abban, mint keményfajú, nyelven, német parasztasszony — vagy Molière *Urhatnám polgár*-ára, melyben nemcsak hogy gyönyörű, hanem egyszersmind rendkívül jóízű Jourdain-né volt, — és az *Elnémult harangok* oláh pópánéja is nevezetes állomásul említendő, művészi pályáján.

Közben aztán meg-megosztozott Jászai Mari-
val a tragikai szerepkörét, s az utóbbi időben már
mind többször adta — a felfogás biztosságával s a
kifejezés grandiozitásával — Margit királynét, Ger-

trudist, Szilágyi Erzsébetet — éppen a legutóbb említett szerepben üli jubileumát is.

De ez a jubileum igazán nem végállomása pályájának — kedves alkalom csupán, hogy hálás közönsége a szokottnál is melegebben, ünnepies formában fejezze ki előtte szeretetét, hódolatát.

Ez a hódolat nem csupán a művésznőt illeti Fáy Szerénában, mert nemcsak a színészettörténet egyik jeles alakjaként áll ő előttünk, a ki ugy külső adományaival: szép megjelenésével és páratlanul gyönyörű hangjával, mint ábrázoló képességével és ritka buzgalmával az elsők közé emelkedett, hanem a lelkes magyar nőt is mély tisztelettel kell köszöntenünk benne, a ki a legnagyobb nemzeti megpróbáltatásnak, a tavalyi proletárdiktaturának gyászos emlékű napjaiban igazi hőnőnyi érzéssel s férfiakat negyvenitő bátorsággal tünt ki. Ő volt az, a ki a *Nem lesz bankett* c. férfinő előadása előtt, a színészi tagok ülésén, fölháborodva tiltakozott a Szócska-nak a darabban előforduló megcsufolása ellen, — mikor pedig a juniusi ellenforradalom egyik áldozatát, az Országházba zárt s ott halálát lelt Szócska (András nevű cserék fiatal színészt temették: Fáy Szeréna nemzetiszínű szalagot mert dobni — a rémuralom akkori tombolására mit sem adva — a hazafias viselkedéseért kiszenvedett pályatárs kora sírba szálló koporsójára . . .

E magatartásban a magyar színésznő legszebb, legszentebb hagyományai leltek kifejezést. Mert Thalia magyar papnői a régi nagy időkben is két oltáron áldoztak mindig: a művészetén és a hazaszeretelén. Ezt a két áldozati tüzet ápolta pályáján Fáy Szeréna is — a ki most, hála Istennek kitünő erőben érkezve el negyvenéves jubileumához, a meleg szeretet és méltó elismerés megnyilatkozásai közt indul pályája hátralévő útjára, melyen bizonyára sok babér fog még teremni számára.